

IV

(Информация)

ИНФОРМАЦИЯ ОТ ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

СЪВЕТ

Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно насърчаване на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност сред младите хора в Европа

(2020/C 415/09)

СЪВЕТЪТ И ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ЗАСЕДАВАЩИ В РАМКИТЕ НА СЪВЕТА,

КАТО ПРИЗНАВАТ, ЧЕ:

1. Европейският съюз се основава на ценности като демокрацията, плурализма, равенството и правовата държава. Зачитането на правата на човека, свободата, недискриминацията, толерантността и защитата на малцинствата са неизменните градивни елементи на европейската идея ⁽¹⁾.
2. Демокрацията и общество, в което господстват плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, принципите на правовата държава и солидарността, никога не трябва да се приемат за дадени; те трябва да бъдат защитавани, укрепвани и насърчавани от политическите дейци, обществото, бизнеса, академичните среди, медиите в рамките на формалното и неформалното учене и обучение, както и от всички нас заедно и поотделно.
3. На младите хора следва да се даде възможност да участват пълноценно в решенията по всички засягащи ги въпроси. Те имат правото на свобода на изразяването на мнение, на достъп до информация и на защита от дискриминация, а така също и на образование, обучение и младежка работа, позволяващи им да добият познания, наред с останалото, за правата на човека и основните свободи и подготвящи ги за отговорен живот в едно свободно общество.
4. Творчеството на младите хора е от съществено значение за жизнеспособността на европейската демокрация. Младежките култури, движения, групи, организации и инициативи могат да имат определящо влияние върху политическите събития и промените в обществото. Инициативите за опазване на околната среда и климата, борбата с расизма и социалното многообразие са само примери на въпросите, които често ангажират младите хора в Европа.
5. Младостта е определящ етап от живота, който заслужава специално внимание от политическа гледна точка. Характерно за младите хора в Европа е това, че те произхождат от най-различни среди, имат разнообразни интереси и способности и се сблъскват с множество предизвикателства както в личностен, така и в обществен план. Разкриването на житейски възможности за отделния човек, особено за младите хора с по-малко такива възможности, и насърчаването на демократичната им осъзнатост са задачи, изискващи широка подкрепа от обществото и подходящи мерки на политиката.
6. Медиите и цифровите технологии предлагат сериозен потенциал за укрепване на доверието в демокрацията, като предоставят на младите хора значителни възможности за достъп до информацията, необходима за демократична ангажираност, взаимодействие с други хора на далечни разстояния, изразяване на собственото мнение, упражняване на своите права и активно гражданско участие. В същото време цифровизацията носи със себе си някои отрицателни елементи, които могат да поставят под въпрос демокрацията, например дезинформацията, поляризацията, пропагандата и езика на омразата.

⁽¹⁾ Член 2 от Договора за Европейския съюз.

7. Европейският съюз се стреми да насърчава участието на младите хора в демократичния живот на Европа ⁽²⁾.
8. Насърчаването на приобщаващата демокрация на участието е един от водещите принципи в стратегията на ЕС за младежта (2019—2027 г.). Със стратегията на ЕС за младежта се цели подкрепа за участието на младите хора в Европа в изграждането на обществото и политиката. С оглед на това гледните точки на младите хора се вземат предвид, например чрез диалога на ЕС по въпросите на младежта и 11-те европейски цели за младежта ⁽³⁾. Европейските цели за младежта № 1 („Свързване на ЕС с младежта“) и № 9 („Пространство и участие за всички“) са особено важни, що се отнася до демократичното участие на младите хора.

ВЗЕМАТ ПОД ВНИМАНИЕ:

9. Идеите и мненията на младите хора, които те споделиха на Конференцията на ЕС по въпросите на младежта през октомври 2020 г., бяха съсредоточени върху темата за пространството и участието за всички и бяха ценно вдъхновение за действия с цел насърчване на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност сред младите хора в Европа. Тези техни идеи и мнения се отнасят до:
  - включване на критичното мислене като задължителна част от учебните програми,
  - участие на младите хора и младежките организации в процесите на съвместно вземане на решения на всички равнища, като се използва основан на правата подход,
  - намаляване на възрастта за гласуване и кандидатиране на избори на 16 години за всички избори, като същевременно се премахнат всички пречки за гласуване и се гарантира насърчаването на участието в избори,
  - процеси, посветени на даването на повече гласност на младите хора от малцинствата и гарантиране на прякото им участие,
  - финансиране на постоянни структури за участие,
  - нови възможности за европейско финансиране с цел създаване и поддържане на младежки пространства,
  - поставяне като приоритет на европейско равнище и в рамките на междусекторен подход създаването на безопасни цифрови пространства за младите хора и насърчаването на цифровата грамотност.

СЧИТАТ, ЧЕ:

10. За да развият демократична осъзнатост, младите хора трябва да могат да изпитват увереност в собствените си сили, да поемат инициативи и да участват в съвместно творчество. По този начин те опознават чрез опит демократичните процеси и придобиват компетентности, които формират основата на жизнеспособната демокрация. Опитът с отворената култура на обсъждане, повишаването на толерантността спрямо различните мнения и начини на живот и развиването на способността за компромис, приемането на решенията на мнозинството и защитата на малцинствата са съществена част от този приобщаващ процес.
11. Насърчаването на демократичната ангажираност означава да се стимулират младите хора да мислят самостоятелно, критично и нюансирано, да бъдат активни граждани, както и да се насърчават да преценяват дали тяхната среда защитава общите европейски ценности и гарантира правата им. Това може да укрепи автономността на младите хора, способността им да вземат сами решения и тяхната гражданска доблест, както и да им даде възможност да изградят не само собствения си живот, но и политиката и обществото в Европа, в съответствие с демократичните принципи и в дух на солидарност.
12. Европейското сътрудничество се основава на многообразието, разбирането и открития диалог. Този основен консенсус допринася както за демократичната култура, така и за сближаването в Европа, и представлява солидна база за демократична ангажираност на младите хора. Той спомага да се противодейства на всички антидемократични, нечовешки, сексистки, расистки, дискриминационни и изключващи тенденции в обществото ни, като може също да допринесе за предотвратяване на насилствения екстремизъм.
13. Всички млади хора се нуждаят от точки за достъп, подкрепа и възможности, което да им позволи да поемат отговорност за избора си, да изразяват мненията си, да изпитват увереност в силите си и да дават свободно своя принос за демократичния живот в Европа. Цифровите и физическите пространства за младите хора следва да се създават съвместно от самите млади хора, да се предоставят от правителствени и неправителствени участници и да се популяризират във всички форми на формалното и неформалното учене и обучение. За това е необходимо също силно и независимо гражданско общество. Особено важни са формите на самоорганизиране и застъпничество, като младежките организации и младежките съвети, където младите хора се научават да поемат отговорност за себе си и за другите.

⁽²⁾ Член 165, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

⁽³⁾ Приложение 3 към Резолюцията на Съвета относно рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта: стратегия на Европейския съюз за младежта за периода 2019—2027 г. (2018/C 456/01).

14. За да могат всички млади хора да опознават чрез опит демокрацията, е необходим приобщаващ подход, който да отчита тяхното многообразие в много отношения. Специално внимание следва да се обърне на младите хора, които в резултат на индивидуални или структурни недостатъци имат твърде ограничен достъп до процеси на участие, възможности за младежка работа и взаимодействия с други представители на гражданското общество, като същевременно се отчита рискът от комбинирана дискриминация.

ИЗТЪКВАТ, ЧЕ:

15. Принципите на неформалното и информалното учене, и по-специално ценностите и практиките на младежката работа, предлагат много възможности за насърчаване на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност на младите хора. Това е възможно преди всичко защото дейностите в сферата на младежката работа по естеството си са ориентирани към процесите и предполагат участие, насочени са както към членуващи, така и към нечленуващи в организации младежи и са в тесен синхрон с нуждите и интересите на младите хора. Експертният опит и методите, прилагани в младежката работа, може да послужат като вдъхновение за останалите сектори. Следователно младежката работа има потенциала да играе обединяваща и координираща роля за насърчаване на демокрацията и политическото участие сред младите хора на всички равнища — от местно до европейско.
16. Освен това в сектора на младежката работа следва да се развият новаторски концепции и практики с критичен и еманципационен подход, в чийто център са автономността и инициативността на младите хора и възможностите им за съвместно творчество. Като отправна точка може да бъдат възприети съществуващите концепции, като образованието в областта на правата на човека, межкултурното и глобалното обучение, цифровата и медийната грамотност и гражданското образование. Платените и доброволните младежки работници следва да се разглеждат като съпровождащи младите хора в този опит и следва да получават подкрепа за обмена на добри практики и придобиването на лични умения и компетентности.
17. Различни европейски програми насърчават демократичната осъзнатост и ангажираност. Програмите „Еразъм+“ и „Европейски корпус за солидарност“ са рамки, особено подходящи за целенасочено поощряване на участието на младите хора чрез межкултурен диалог и взаимно обучение, особено по отношение на европейските общи ценности и въпроси.
18. Демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност на младите хора спомагат за повишаване на устойчивостта на обществото. Особено очевидно това става в ситуации, при които основните демократични принципи и права са ограничени поради извънредни обстоятелства (напр. пандемията от COVID-19). Младите хора със солидни разбирания за демокрацията са в крайна сметка по-способни да разграничават кои стратегии за справяне с подобни предизвикателства са съвместими с демокрацията и кои не. Освен това при въвеждане на временни ограничения е от съществено значение правата и свободите на младите хора да бъдат защитавани, а след прекратяване на ограниченията те да бъдат напълно и незабавно възстановявани. Това важи с още по-голяма сила поради факта, че младите хора, особено тези от тях с по-малко възможности, често са сред групите, най-тежко засегнати от кризи.

ПРИКАНВАТ ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИНЦИПА НА СУБСИДАРНОСТ И НА СЪОТВЕТНИТЕ РАВНИЩА:

19. Когато е целесъобразно, да създават или да поддържат трайно секторни и междусекторни програми и инициативи за финансиране на всички равнища в държавите членки, за да се повиши разбирането и оценяването на демокрацията и многообразието сред младите хора. Тези програми и инициативи следва да осигурят пространство и възможности за запознаване с демократичната ангажираност и за нейното практикуване, групово и поотделно, като същевременно гарантират достъп на всички млади хора, по-специално на тези от тях с по-малко възможности. По-конкретно следва да се укрепи способността на младежките организации и младежките инициативи — като израз на способността на младите хора за самоорганизиране — да подпомагат тези усилия.
20. Да насърчават изучаването на демокрацията и правата на човека във всички сектори и нива на образование, обучение и учене през целия живот; и да укрепват тясното и трайно сътрудничество по тези въпроси между секторите. Специално внимание следва да се обърне на образованието за активно гражданско участие и демокрация, като се вземат предвид най-различни практики и учебни среди и като се насърча развиването на ключови граждански компетентности, както се посочва в препоръката на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот ⁽⁴⁾ и препоръката на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1).

⁽⁵⁾ Препоръка на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 1).

21. Да дадат възможност на младите хора да отговорят на потенциала и предизвикателствата на цифровизацията и да участват в онлайн комуникацията активно и самоосъзнато ⁽⁶⁾. За тази цел сред младите хора и оказващите им подкрепа лица (напр. младежки работници, учители) трябва да се насърчава най-вече цифровата и медийната грамотност, особено способността за справяне с пренасищането с информация, дезинформацията, езика на омразата и други форми на вредно съдържание. Специален акцент следва да се постави върху предоставянето на подходящи спомагателни средства, както и на гарантирането на високото качество на интелигентните решения за младежка работа и на цифровите процеси на участие. За всички млади хора, и по-специално за тези с по-малко възможности, трябва да се осигури безпрепятствен достъп до цифровите медии.
22. Да отдават признание на особения интерес и активната гражданска ангажираност на младите хора по въпроси като екологичната, социалната и икономическата устойчивост, правата на човека, равнопоставеността на поколенията, равенството между половете и въздействието на цифровизацията и да ги подкрепят активно в усилията им за изграждане на съответните политически и социални процеси. По-специално следва да се насърчава ангажираността на младите хора на местно равнище, например в ученическите/студентските съвети, местните младежки организации или младежките инициативи.
23. Да насърчават и подкрепят по подходящ начин достъпни физически и цифрови структури за младежка работа и интелигентни решения за младежка работа, по-специално с оглед на противоепидемичните мерки във връзка с COVID-19, за да се предложат на младите хора свободни, отворени и безопасни пространства и възможности за личностно развитие.

ПРИКАНВАТ ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ, В СЪОТВЕТНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И НА ПОДХОДЯЩИТЕ РАВНИЩА, ПРИ НАДЛЕЖНО СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПА НА СУБСИДИАРНОСТ:

24. Да развиват и занаят, в съответствие с резолюцията на Съвета относно насърчането на политическото участие на младите хора в демократичния живот на Европа ⁽⁷⁾, участието на младите хора в политическите процеси и по този начин да укрепват още повече пълноценното и устойчиво участие на всички млади хора в процесите на вземане на решения на всички равнища.
25. Когато е целесъобразно, да правят политическите процеси и решения на всички равнища достъпни, прозрачни и разбираеми, като използват информация и комуникация, подходяща за младите хора. Това следва да включва по-специално предоставянето на обратна информация на младите хора за резултатите от процесите на тяхното участие. Информацията трябва да се разпространява целенасочено, така че да достига до всички млади хора независимо от тяхната среда. На европейско равнище следва да се разработят подходящи комуникационни стратегии в сътрудничество с младежките информационни мрежи и други заинтересовани страни от сектора за младежта, като Европейската агенция за информация и консултации по въпросите на младежта и мрежата Eurodesk.
26. Да представят и популяризират пред младите хора концепциите за демократична осъзнатост и демократична ангажираност като постоянна и решаваща част от младежката работа и да признаят сектора на младежката работа като благоприятно пространство за предоставяне на възможности на младите хора да се развиват и да дават принос за демократичното общество. Това включва предвиждането, в рамките на съществуващите структури, на подходящи рамкови условия и адекватни финансови ресурси на всички равнища, както и по-засилени тематични обучения, умения и квалификации на младежките работници.
27. Да подкрепят по-нататъшното развитие и преопределяне на подходите за повишаване на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност на младите хора. Тези подходи може да се основават на съществуващите концепции на педагогиката ⁽⁸⁾ и демокрацията, образованието/обучението за активно гражданско участие и по правата на човека, както и на работата на Съвета на Европа и на организациите на гражданското общество в тази област. Те следва да бъдат предавани на практикуващите специалисти чрез редовни програми за обучение и могат да послужат като вдъхновение за практиката на младежките програми на ЕС или за разработването на основана на компетентности рамка за формално и неформално образование и обучение в областта на младежката работа ⁽⁹⁾. Също така в сектора на младежката работа следва да се създадат възможности за дейности за взаимно обучение — както между практикуващите специалисти, академичните среди, създателите на политики и младите хора, така и между отделните сектори.

⁽⁶⁾ Заключение на Съвета относно интелигентната работа с младежта (ОВ С 418, 7.12.2017 г., стр. 2) и заключения на Съвета относно цифровата младежка работа (ОВ С 414, 10.12.2019 г., стр. 2).

⁽⁷⁾ Резолюция на Съвета относно насърчането на политическото участие на младите хора в демократичния живот на Европа (ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 10).

⁽⁸⁾ По-специално понятията за критична и еманципационна педагогика.

⁽⁹⁾ Заключение на Съвета относно образованието и обучението на младежките работници (ОВ С 412, 9.12.2019 г., стр. 12).

ПРИКАНВАТ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ:

28. Да взема под внимание интересите на младите хора и тяхната демократична ангажираност като хоризонтален въпрос в европейските процеси и програми, като например конференцията за бъдещето на Европа, плана за действие в областта на цифровото образование или европейското пространство за образование, както и при изпълнението на съответните действащи програми на ЕС, Европейския зелен пакт, Европейския стълб на социалните права и Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие, а така също и при засиленото сътрудничество със Съвета на Европа.
29. Да наблегне на научноизследователските дейности и средствата за събиране на данни, анализиращи въздействието на програмите за финансиране от ЕС върху насърчаването на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност на младите хора.
30. Да укрепи финансираните по програми на ЕС европейски дейности с държавите партньорки с цел по-нататъшното насърчаване на демократичната осъзнатост и демократичната ангажираност на младите хора и да продължи да развива младежката работа чрез сътрудничество и обмен.

ПРИКАНВАТ ВСИЧКИ УЧАСТНИЦИ В ДЕЙНОСТИ НА ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ВЪПРОСИТЕ НА МЛАДЕЖТА ДА СЕ СТРЕМЯТ:

31. Да наблегнат на въпроси като европейските ценности и идентичност, демокрацията, приемането на многообразието, правата на човека, равенството между половете, защитата на малцинствата, критичното мислене, новите форми на участие и граждански действия при изпълнението на програмите за финансиране „Еразъм+“ и „Европейски корпус за солидарност“. Следва да се гарантират приобщаващ и свободен достъп, прости процедури и подходящи ресурси за проекти, които могат да предложат на младите хора възможността да предприемат действия, да дават принос и да изразяват своето мнение. Това следва да бъде взето под внимание особено по отношение на действия, посветени на участието и солидарността.
32. Да гарантират, че програмите на ЕС за младежта отчитат потребностите, интересите и многообразието на младите хора. Това включва подходяща за младите хора и леснодостъпна информация за финансирането, подкрепа за техни собствени проектни инициативи и съобразяване с организаторите на програми и техните нужди. Когато е целесъобразно, следва да е възможно по програмите да се правят подобрения, отдаващи допълнително приоритет на инициативността на младите хора и съответно на тяхната демократична ангажираност и опит.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Референтни документи

При приемането на настоящите заключения Съветът и представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, вземат под внимание следните документи:

- Резолюция на Съвета относно рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта: стратегия на Европейския съюз за младежта за периода 2019—2027 г. (ОВ С 456, 18.12.2018 г., стр. 1),
- Резолюция на Съвета относно насърчаването на политическото участие на младите хора в демократичния живот на Европа (ОВ С 417, 15.12.2015 г., стр. 10),
- Заключения на Съвета относно младите хора в областта на външната дейност (док. 8629/20),
- Заключения на Съвета относно медийната грамотност в постоянно променящия се свят (ОВ С 193, 9.6.2020 г., стр. 23),
- Заключения на Съвета относно образованието и обучението на младежките работници (ОВ С 412, 9.12.2019 г., стр. 12),
- Заключения на Съвета относно цифровата младежка работа (ОВ С 414, 10.12.2019 г., стр. 2),
- Препоръка на Съвета относно утвърждаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (ОВ С 195, 7.6.2018 г., стр. 1),
- Препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1),
- Заключения на Съвета относно интелигентната работа с младежта (ОВ С 418, 7.12.2017 г., стр. 2),
- Заключения на Съвета относно ролята на сектора на младежта в рамките на интегриран и междусекторен подход за предотвратяване и борба с водещата до насилие радикализация сред младите хора (ОВ С 213, 14.6.2016 г., стр. 1),
- Парижка декларация на министрите на образованието на ЕС от 17 март 2015 г. относно поощряването на гражданското участие и общите ценности на свобода, толерантност и недискриминация посредством образованието,
- Конвенция на ООН за правата на детето от 20 ноември 1989 г.,
- Европейска комисия: Експресно проучване на Евробарометър № 478 — Как да изградим по-силна и по-обединена Европа? Гледните точки на младите хора, март 2019 г. ⁽¹⁾,
- Европейски парламент: проучването *Shrinking space for civil society: the EU response* (Свиващото се пространство за гражданското общество: отговорът на ЕС), 2017 ⁽²⁾,
- Препоръка CM/Rec(2010)7, приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа до държавите членки относно Хартата на Съвета на Европа за образование за демократично гражданство и образование по правата на човека,
- Съвет на Европа: Референтна рамка за компетентности за демократична култура: том 1, Контекст, понятия и модел, 2018 ⁽³⁾.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/86162>.

⁽²⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578039/EXPO_STU\(2017\)578039_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/578039/EXPO_STU(2017)578039_EN.pdf).

⁽³⁾ <https://rm.coe.int/prems-008318-gbr-2508-reference-framework-of-competences-vol-1-8573-co/16807bc66c>.